

**BOSHLANGICH SINFLDA INTEGRATSIYALASHGAN DARSLARNI TASHKIL
ETISHNING YONALISHLARI****Tuychiyeva Nodiraxon***Surxandaryo viloyati Denov tumani 80-umumiy o'rta ta'lim maktabining boshlang'ich
sinf o'qituvchisi*

Annotatsiya: maqolada boshlang'ich sinflarda dars jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi haqida fikrlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: matematika, dars, axborot texnologiyalari, bilim, malaka.

Prezidentimiz alohida ta'kidlaganlaridek, «Agar bolalar erkin fikrlashga o'rganmasa, berilgan ta'lim samarasi past bo' lishi muqarrar. Albatda bilim kerak. Ammo bilim o z yo lida. Mustaqil fikrlash esa kata boylikdir. Oqituvchining bosh vazifasi o'quvchilarda mustaqil fikr yuritish ko'nikmalarini hosil qilishdan iborat. "Ta'lim to' g'risida"gi Qonun va Kadrlar tayyorlash milliy dasturini amalga oshirish uchun zamon talablariga javob bera oladigan oliy ma'lumotli o'qituvchilarini malakasini oshirish uzluksiz ta'limning muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Davlat ta'lim standartlarida ko'zda tutilgan bilimlar bilan o'quvchilarni qurollantirish ko'p jihatdan ta'lim jarayonini to'g'ri tashkil etish, ayniqsa, uni integratsiyalashtirilgan ta'limni yo'lga qo'yish muhim ahamiyat kasb etadi.

O'qituvchi o'quvchilarni faollashtirish, o'zi va o'rganuvchilar uchun qulay bo'lgan yo'llarni, usul va uslublarni, o'qitish shakllari, metod va vaziyatlarni izlaydi, zamonaviy pedagogik texnologiyalarga suyangan holda o'quv jarayoni samaradorligini integratsiyalashtirilgan ta'lim orqali rivojlantiradi. O'quvchilarni fanlararo aloqadorlikka, mustaqil fikrlashga o'rgatib, o'quv jarayonining yuqori sifat va samaradorligiga erishishga harakat qiladi.

Ta'limni integratsiyalashning asosiy maqsadi boshlang'ich maktabdayoq tabiat va jamiyat haqida yaxshi tasavvur asoslarini qo'yish va ularning rivojlanishi qonunlariga o'z munosabatini shakllantirishdir. Mana shuning uchun kichik maktab o'quvchisi predmet yoki voqea hodisalarni bir necha tomondan korishi muhim: mantiqiy va emotsional tomondan badiiy asarda hamda ilmiy-ommabop maqolada biolog, so'z ustasi, rassom, musiqachi nuqtai nazaridan va boshqalar. Integratsiyalashgan dars natijalari oqituvchilarning ijodiy fanlari rivojida namoyon boladi.

Fanlararo integratsiya - bir necha oquv predmetning bir-biriga taalluqli sohalarini ko'rsatish emas, balki integratsiyalab o'qitish orqali oquvchilarga atrofimizdagi dunyoning yaxlitligi haqida tasavvur berishdir. Olimlarning ta'kidlashicha, integratsiya oquvchi dunyoqarashini shakllantirishni tezlashtiradi Integratsiyalab oqitish oquvchi shaxsida mustaqil ishlash, ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish, darslarda faol ishtirokning yuzaga kelishi orqali bilim, ko'nikma va malakalarni egallaydi. Integratsiya asosi etib,

bir darsning mazmuni va uni otkazish strukturasi olinadi, uni boyitish uchun boshqa fanlarni ham jalb qilishimiz mumkin. Integratsiya ta'lim maqsadi sifatida olam tizimining alohida qismlari bog'likligini ko'rsatuvchi bilimlarni berishi emas, bolani barcha elementlari bir-biriga bog'liq yaxlit olamni tasavvur qilishga birinchi qadamlarida o'rgatishi kerak. Bu maqsadni boshlang'ich sinf darslaridayoq amalga oshirishi kerak.

Odobnoma, musiqa madaniyati, tasviriy san'at, mehnat, jismoniy tarbiya. bu fanlar bir-biri bilan o'zaro bog'liq va bu fanlarning maqsadi axloqiy, estetik tarbiya berishdir. Nutq o'stirish - harflarii to'g'ri talaffuz etish va yozish, so'zlarni to'g'ri o'qish va yozish; gap ohangiga rioya qilgan holda ravon obrazli o'qish; gapdagi tinish belgilarini talaffuzda aks etishi va yozilishi; fikr bayon qilish uchun zarur bo'lgan ayrim grammatik vositalarni o'z o'rnida qo'llay olish, xalq og'zaki ijodi hamda bolalar adabiyoti namunalaridan olingan parchalarni o'qib tushuna olish kabi talablarni o'z ichiga oladi. Deyarli har bir darsniig maqsadi nutq o'stirishga qaratilgandir. Asosan ona tili va o'qish, sinfdan tashqari o'qish darslarida o'quvchilar nutq o'stirish bilim, ko'nikma va malakalariga ega bo'lsalar, rus tili, matematika, tabiat, odobnoma, musiqa madaniyati, tasviriy san'at, mehnat, jismoniy tarbiya darslarida uni mustahkamlab, to'ldirib boradilar. 4-sinf tabiatshunoslik darsligida bir qancha O'zbekistonning geografik o'rni, o'rmonlari, hayvonot olami, yer osti qazilma boyliklari haqida matnlar berilgan bo'lib, bolalar bu matnlarni o'qib, gapirib berish davomida nutq o'stirish jarayoni ro'y beradi: masalan, 3-sinf odobnoma darsligida «Qarilik donolik» mavzusi berilgan. Bu darsda o'qituvchi «Qobusnoma» kitobini ko'rsatib, undan qariyalar, ularga nisbatan bo'lgan hurmat haqida so'zlab beradi. Xalq maqollaridan misollar keltirib, axloqiy tarbiya beriladi. O'qish darsligining deyarli ko'p mavzulari axloqiy tarbiyaga qaratilgan. 4- sinfning o'qish darsligida «Salomlashish odobi» degan mavzu bor. Bunda: Salom-salomatlik ma'nosini ifodalaydi. Agar sendan necha mavridda salomlashish kerak, deb so'rasalar, yetti holatda deb javob bergin. Avvalo yoru- do'stlarni, katta-kichiklarni, aka-ukangni ko'rganda salom berishing lozim deb ko'rsatib o'tilgan. 4-sinf matematika darsligini ko'rib chiqsak, bunda matematik terminlar orqali, o'lchov birliklari, masalalar, amalni og'zaki bajarish orqali nutq o' stirish jarayoni ro' y beradi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, demak fanlararo integratsiya mavjud, ya'ni fanlararo uzviylik, bog'liqlik mavjud. Chunki, har bir fanning maqsadi -bolalardagi nutq o'stirish, axloqiy tarbiya, ekologik tarbiya, estetik tarbiya kabi ijobiy sifatlar barcha fanlarda o'z aksini topgan.

ADABIYOTLAR:

1. Eshmuxammedov R. O'quv jarayonida interfaol uslublar va pedagogik texnologiyalarni qo'llash uslubiyati. - T.: RBIMM, 2017. - 68 b.
2. Yangi pedagogik texnologiyalar. Ma'ruza matnlari. - GulDU. 2018 yil.